

xMinistarstvo znanosti i obrazovanja
Agencija za odgoj i obrazovanje
Hrvatsko društvo klasičnih filologa
Institut Latina & Graeca

ZAPORKA NATJECATELJA:

ŠKOLSKO NATJECANJE IZ LATINSKOG I GRČKOG JEZIKA

u kategoriji

LATINSKI JEZIK

za

KLASIČNE GIMNAZIJE

Ostvareni i maksimalni broj bodova:

I. Prijevod:

	20

II. Razumijevanje teksta:

	5

III. Gramatika i vokabular:

	15

IV. Civilizacija i povijest književnosti:

	10

Ukupni broj bodova:

	50

Članovi školskog povjerenstva:

1. _____
2. _____
3. _____

Split, 4. – 6. svibnja 2022.

I. PRIJEVOD

Prevedi tekst uz pomoć rječnika i komentara.

Marcus Tullius Cicero, *De officiis*, I, XVI, 50-51

De officiis (*O dužnostima*) Ciceronovo je filozofsko djelo u kojem raspravlja o raznim moralnim pitanjima i pravilima za dobar život. U ovom odlomku govori o odnosima među ljudima i temeljima društva.

Optime autem societas hominum coniunctioque servabitur, si, ut¹ quisque² erit coniunctissimus³, ita¹ in⁴ eum benignitatis plurimum³ conferetur⁴. Sed quae naturae principia sint communitalis et societatis humanae, repetendum⁵ videtur altius. Est enim primum⁶ quod cernitur in universi generis humani societate. Eius autem vinculum est ratio et oratio, quae docendo, discendo, communicando, disceptando, iudicando conciliat inter se homines coniungitque naturali quadam societate; neque ulla re longius absumus a natura ferarum, in quibus inesse fortitudinem saepe dicimus (ut⁷ in equis, in leonibus), iustitiam, aequitatem, bonitatem non dicimus⁸; sunt enim rationis et orationis expertes.

Ovaj dio teksta ne trebaš prevoditi, nego ga pokušaj razumjeti i odgovoriti na postavljena pitanja u drugom dijelu testa.

Ac latissime⁹ quidem patens⁹ hominibus inter ipsos, omnibus inter omnes societas haec est. In qua omnium rerum, quas ad communem hominum usum natura genuit, est servanda communitas, ut, quae discripta sunt legibus et iure civili, haec ita¹⁰ teneantur, ut¹⁰ sit constitutum e legibus ipsis, cetera sic observentur, ut¹¹ in Graecorum proverbio est, amicorum esse communia omnia. Omnium autem communia hominum videntur ea, quae sunt generis eius, quod ab Ennio positum in una re transferri in permultas potest:

Homo, qui erranti comiter monstrat viam,

Quasi lumen de suo lumine accendat, facit.

Nihilominus ipsi lucet, cum illi accenderit.

KOMENTAR:

¹ ut... ita – što... to / koliko... toliko

² quisque = (ali)quis

³ coniunctissimus... plurimum – prevedi komparativima

⁴ conferre in – usmjeravati na (koga)

⁵ repetendum – dodaj *esse*; repetere – tražiti

⁶ primum – odnosi se na *principium* iz prethodne rečenice

⁷ ut – kao

⁸ non dicimus – dodaj *in esse*

⁹ latissime... patens – koje se najšire pruža, koje najviše obuhvaća; odnosi se na *societas*

¹⁰ ita... ut – tako... kako

¹¹ ut – kao što

maks. 20

[illegible]

II. RAZUMIJEVANJE TEKSTA

Odaberi jedan točan odgovor od ponuđenih.

1. Čime je, prema Ciceronu, određeno ono čega se treba držati?

- A narodnim običajima
- B obrednim uputama i vjerskim zakonima
- C zakonima i građanskim pravom

	maks. 1

2. Što kaže grčka poslovice koju Ciceron navodi?

- A između prijatelja sve je zajedničko
- B neprijatelj moga prijatelja i moj je neprijatelj
- C pravi se prijatelji prepoznaju u nevolji

	maks. 1

3. Tko je autor stihova kojima završava drugi odlomak?

- A Ciceron
- B Enije
- C Vergilije

	maks. 1

4. S čime se u prva dva stiha uspoređuje pomaganje čovjeku?

- A s dijeljenjem kruha i vode
- B s dijeljenjem svjetla svijeće
- C s dijeljenjem životne mudrosti

	maks. 1

5. Što saznajemo u zadnjem stihu?

- A da je najbolja pomoć koja brzo stigne
- B da onaj koji pomaže može i sam očekivati pomoć u nevolji
- C da pomaganje ne šteti onome koji pruža pomoć

	maks. 1

	maks. 5

III. GRAMATIKA I VOKABULAR

Odaberi jedan točan odgovor od ponuđenih.

1. Kojoj vrsti riječi pripada riječ **latissime**?

- A pridjevima
- B prijedlozima
- C prilozima

	maks. 1

2. Kako bismo gramatički opisali oblik **observentur**?

- A 3. l. pl. futura prvog pasiva
- B 3. l. pl. indikativa prezenta pasiva
- C 3. l. pl. konjunktiva prezenta pasiva

	maks. 1

3. Kako glasi oblik **plurimum** u pozitivu?

- A *multum*
- B *parum*
- C *plus*

	maks. 1

4. Kako bismo na latinskom rekli »treba poštivati zakone«?

- A *leges observandae sunt*
- B *leges observaturae sunt*
- C *legibus observatis*

	maks. 1

5. Koju službu u rečenici ima podcrtana riječ?

...ad communem hominum usum...

- A apozicije
- B imenskoga atributa
- C izravnoga objekta

	maks. 1

6. Koju vrstu veznika **cum** nalazimo u navedenoj rečenici?

Nihilominus ipsi lucet, cum illi accenderit.

- A *cum concessivum*
- B *cum inversum*
- C *cum temporale*

	maks. 1

7. Kojoj vrsti pogodbenih rečenica pripada podcrtana rečenica?

Optime autem societas hominum coniunctioque servabitur, si... benignitatis plurimum conferetur.

- A realnim
- B potencijalnim
- C irealnim

	maks. 1

8. Koji se genitiv nalazi u sintagmi **benignitatis plurimum**?

- A dijelni genitiv
- B genitiv svojstva
- C posvojni genitiv

	maks. 1

9. Koji se ablativ nalazi u podcrtanom izrazu?

neque ulla re longius absumus a natura ferarum...

- A ablativ obzira
- B ablativ odvajanja
- C ablativ uspoređivanja

	maks. 1

10. Kako bi u istom vremenu glasila navedena rečenica kad bi zavisila od glagola **credo**?

Communitas servanda est.

- A *Credo comunitas servanda esse.*
- B *Credo communitatem servandam esse.*
- C *Credo comunitatem servandam fuisse.*

	maks. 1

11. U kojoj se riječi **ne nalazi** latinski prijedlog **cum**?

- A komunikacija
- B kontrast
- C konus

	maks. 1

12. Što je odlika **postpozitivne** čestice?

- A da dodatno pojačava značenje riječi na koju se odnosi
- B da dolazi iza riječi na koju se odnosi
- C da ukazuje na preneseno značenje riječi na koju se odnosi

	maks. 1

13. Koja fraza najbolje opisuje Dioklecijanovu palaču, s obzirom na njezinu jedinstvenost?

- A *sua sponte*
- B *sui generis*
- C *sui iuris*

	maks. 1

14. Koji od ovih perfekata možemo povezati s latinskom riječju za **okove** ili **veze**?

- A *vici*
- B *vinxi*
- C *vixi*

	maks. 1

15. Naziv kojega je padeža etimološki povezan s glagolom **ferre**?

- A ablativa
- B akuzativa
- C dativa

	maks. 1

	maks. 15

IV. CIVILIZACIJA I POVIJEST KNJIŽEVNOSTI

Odaberi jedan točan odgovor od ponuđenih.

1. Koje od navedenih djela pripada istoj skupini Ciceronovih djela kao i *De officiis*?

A *Ad Quintum*
B *Laelius de amicitia*
C *Pro Caelio*

	maks. 1

2. S obzirom na to da je Ciceron u svoje filozofske spise ugradio ideje i teorije mnogo različitih filozofskih pravaca i teorija, koji ga naziv najbolje opisuje?

A eklektik
B epikurjerac
C kinik

	maks. 1

3. Što od navedenoga najbolje opisuje Ciceronovo političko stajalište?

A imperijalist
B monarhist
C republikanac

	maks. 1

4. U čemu je Ciceronov najveći doprinos zapadnoj filozofiji?

A u tome što je odvojio filozofiju od religije
B u tome što je preveo filozofske pojmove s grčkoga na latinski
C u tome što je utemeljio filozofiju znanosti

	maks. 1

5. Na kojem je grčkom otoku Ciceron usavršio govorničke vještine?

A na Kreti
B na Rodu
C na Samu

	maks. 1

6. Tko od navedeni jedini **nije** bio Ciceronov učitelj?

A Apolonije Molon
B Filon iz Larise
C Kvintilijan

	maks. 1

7. Kako nazivamo retoričke vježbe čija je svrha obrazovanje mladih govornika?

A deklamacije
B deklaracije
C deklasifikacije

	maks. 1

8. Kojoj je slavnoj bitci 48. pr. Kr., u kojoj je Cezar porazio Pompeja, nazočio i Ciceron te pritom odbio preuzeti zapovjedništvo nad Pompejevim trupama?

A bitka kod Akcija
B bitka kod Farsala
C bitka kod Filipa

	maks. 1

9. Stihovi kojima završava navedeni ulomak iz *De officiis*, počinju riječju *homo*, a ona ima metričku strukturu *hōmō* (U –). O kojoj je metričkoj stopi riječ?

A o daktilu
B o jambu
C o spondeju

	maks. 1

10. Ciceronova *Pisma Atiku* bila su dugo vremena zaboravljena i izgubljena, sve dok ih u 14. st. nije pronašao jedan renesansni književnik. Taj je ljubitelj antike bio toliko opčinjen Ciceronom da mu je čak i pisao pisma na latinskom, premda je Ciceron u tom trenutku mrtav gotovo 1500 godina. O kojem se poznatom Talijanu radi?

A Dante Alighieri
B Giovanni Boccaccio
C Francesco Petrarca

	maks. 1

	maks. 10

RJEŠENJA:

I. PRIJEVOD (20 bodova)

Optime autem societas hominum coniunctioque servabitur,	Najbolje će se pak čuvati društvo (savez) i sveza ljudi	1
si... ita in eum benignitatis plurimum conferetur	ako se bude to (toliko) više usmjeravalo dobrote na onoga (njega)	1
ut quisque erit coniunctissimus.	što (koliko) (ne)tko bude povezaniji (prisniji).	1
Sed quae naturae principia sint	Ali koji su prirodni temelji (uzroci/izvori)	1
communitatis et societatis humanae,	ljudske zajednice i društva,	1
repetendum videtur altius.	čini se da treba dublje tražiti.	1
Est enim primum [principium] quod cernitur	Prvi je naime [temelj] koji se prepoznaje (vidi)	1
in universi generis humani societate.	u zajednici (društvu) cijeloga ljudskoga roda.	1
Eius autem vinculum est ratio et oratio,	Njegova je pak sveza razum i govor,	1
quae docendo, discendo,	koji poučavanjem, učenjem,	1*
communicando, disceptando, iudicando	komuniciranjem, raspravljanjem, prosuđivanjem	1*
conciliat inter se homines	sjedinjuje (pomiruje) ljude među sobom	1
coniungitque naturali quadam societate;	i spaja nekom prirodnom zajednicom;	1
neque ulla re longius absumus	i ni po čemu (ni po jednoj stvari) nismo udaljeniji	1
a natura ferarum,	od prirode zvijeri,	1
in quibus... saepe dicimus	za koje (u kojima) često kažemo	1
inesse fortitudinem	da [u njima] postoji hrabrost	1
(ut in equis, in leonibus),	(kao u konjima, u lavovima),	1
iustitiam, aequitatem, bonitatem non dicimus;	[a] ne kažemo [da postoje] pravda, jednakost i dobrota;	1
sunt enim rationis et orationis expertes.	oni su naime bez (oni nemaju) razuma i govora.	1

* Ovdje distribucija bodova može biti i drugačija: po bod se dobiva za točno prevedenu zamjenicu i bilo koja dva gerunda (prva »kućica«) odnosno za bilo koja tri gerunda (druga »kućica«).

II. RAZUMIJEVANJE (5 bodova)

1 – C; 2 – A; 3 – B; 4 – B; 5 – C

III. GRAMATIKA I VOKABULAR (15 bodova)

1 – C; 2 – C; 3 – A; 4 – A; 5 – B; 6 – A; 7 – A; 8 – A; 9 – A; 10 – B; 11 – C; 12 – B; 13 – B; 14 – B; 15 – A

IV. CIVILIZACIJA I POVIJEST KNJIŽEVNOSTI (10 bodova)

1 – B; 2 – A; 3 – C; 4 – B; 5 – B; 6 – C; 7 – A; 8 – B; 9 – B; 10 – C